

HYVIL

Missä mennään vammaispalveluissa - uuden vammaispalvelulain taustat ja keskeiset muutokset

Sami Uotinen, johtava juristi

Jaana Viemerö, erityisasiantuntija

Webinaari 30.3.2023

Webinaarin sisältö

- Lainsäädännön tilanne
- Keskeiset eduskunnassa tulleet muutokset
- Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön
- Uudet palvelut ja tukitoimet
- Keskustelua ja kysymyksiä

Lainsäädäntöprosessi

- lainvalmistelun prosessiopas / Finlex

Hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa

Asian käsittely (29.3.2023 tilanne)

- **HE 191/2022 annettu 22.9.2022**
- **PeV:n lausunto 12.1.2023 (79/2022)**
- **Ministeriön vastine StV:lle (lehtitietojen mukaan 19.1.2023)**
- **StV:n mietintöluonnos PeV:lle (25.1.2023)**
- **PeV:n lausunto 14.2.2023 (100/2022)**
- **StV:n mietintö 17.2.2023 (52/2022)**
- **Ensimmäinen 21.2.2023 ja toinen käsittely alkoi 24.2.2023 ja loppui 1.3.2023**
- **Eduskunnan vastaus (EV 328/2022) ja presidentin vahvistus**
- Voimaan 1.10.2023

Asian käsittelyyn liittyen

- Valtiovarainministeriön lausunto 25.1.2023
  - <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2023-AK-6086.pdf>
- Hyvilin lausunto 3.2.2023
  - <https://www.hyvil.fi/lausunto-hallituksen-esitys-eduskunnalle-vammaispalvelulaiksi-ja-siihen-liittyviksi-laeiksi-he-191-2022/>

Valiokunnan mietintö - muutoksia HE:n verrattuna

- Ikääntymisrajaus poistuu
  - Huom. myös nykyiseen lainsäädäntöön sisältyvä ikääntymisrajaus henkilökohtaisen avun osalta
  - Vaikuttaa erityisesti henkilökohtaiseen apuun, liikkumisen tukeen ja asumisen tukeen
  - Vaikutus myös erityisen osallisuuden tukeen
- Erityisen osallisuuden tuen tuntimäärä nousee
  - 10 tuntia/kk vuoden 2024 loppuun saakka (HE 2025 loppuun)
  - 20 tuntia/kk vuonna 2025 (HE vuoden 2026 alusta lukien)
  - 30 tuntia/kk vuoden 2026 alusta lukien
- Lapsen asumisen tuen sääntelyä täydennetään
  - Kotiin annettava tuki vuorokauden ajasta riippumatta
  - Mm. mielipiteen selvittäminen, sivistykselliset oikeudet ja yhteydenpito
  - Maksimimaksu alenee 500 e/kk (vrt. 1860,20 e/kk)

Valiokunnan mietintö - muutoksia HE:n verrattuna

- Lyhytaikainen huolenpito
  - Oikeus myös silloin kun kunta ei järjestä vammaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa
- Päivätoiminta
  - Työkyvyttömyys ei enää edellytyksenä, maksuttomat matkat
- Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta (uusi säännös)
- Hengityslaitteen varassa elävien henkilöiden asema
  - Terveystieteiden palvelut ja kuljetukset maksutta
  - Kotihoidossa oleville ylläpitokorvausta vastaava taloudellinen tuki
- Palveluista säätäminen
  - Muutoksia useampaan säännökseen liittyen lain täsmällisyyteen, tarkkarajaisuuteen sekä selkeyteen ja ymmärrettävyyteen

Lain soveltamisala 2 §

Tätä lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka:

- 1) vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
- 2) vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa; ja
- 3) itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä tämän lain mukaisia palveluita.

- *Ikääntymisrajaus poistettiin eduskunnassa*
- *Laissa ei vaikeavammaisen käsitettä*
- *Sosiaalinen toimintarajoite on myös uusi ja vaikeasti määrittyvä käsite*
- *Toimintarajoitteen pitkäaikaisuus ja pysyvyys*
- *Yhdenvertainen osallistuminen yhteiskuntaan - suhteessa vammattomiin henkilöihin*
- *Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen välttämättömyys*

Ikääntymisrajaus

- KHO:2016:28 11.3.2016/800:
  - Korkein hallinto-oikeus totesi, että vammaispalvelulakiin perustuva palveluasuminen **oli lakia säädettäessä ollut tarkoitus rajata suppealle piirille**. Tarkoituksena ei ollut ollut, että vammaispalvelulakiin perustuvaa palveluasumista tulisi järjestää suurelle joukolle sellaisia iäkkäitä henkilöitä, joiden hoidon ja huolenpidon tarve oli kunnissa tavanomaisesti järjestetty laitoshoitona vanhainkodeissa ja nyttemmin yleisesti myös sosiaalihuoltolain mukaisena tehostettuna palveluasumisena.
- Nyt ei voitane sanoa, että uusi vammaispalvelulaki on tarkoitettu rajata suppealle piirille
  - Vaikkakin StVM 52/2022: " Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta katsoo lainsäädännön tavoitteiden ja myös sen toteutettavuuden näkökulmasta tärkeäksi **erottaa** iäkkäille henkilöille heidän yksilöllisen tarpeensa mukaan järjestettävät palvelut, joista usein käytetään myös termiä **vanhuspalvelut**, vammaisille henkilöille järjestettävistä erityispalveluista (vammaispalveluista)."
- Lakiin nyt sisältyvä nimenomainen rajausta poistuu henkilökohtaisesta avusta

Suhde muuhun lainsäädäntöön 2 §

- Tämän lain perusteella järjestetään vammaisen henkilön tavanomaisessa elämässä tarvitsemia erityispalveluita, jos **hän ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita** sosiaalihuoltolain (1301/2014), terveydenhuoltolain (1326/2010), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun lain perusteella.
  - Toissijaisuus kuten aiemminkin
  - Asiakasmaksujen merkitys lainvalinnassa?
- Palveluiden järjestämistä säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021), sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021), jäljempänä järjestämislaki, ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021).

Kiitos!

Sami Uotinen
Johtava lakimies

H Y V I
N V O I N T I
A L U E Y H
T I Ö V
Ä L **HYVIL** F Ä
R D S O M R
Å D E S B O L
A G E T

Uudet palvelut ja tukitoimet

Uusi vammaispalvelulaki pääpiirteissään, yleistä

- HUOM! Vammaispalvelulain sisältö on huomattavasti muuttunut keväällä 2023 lausunnolla olleesta versiosta.
- Viimeisin (lopullinen) versio löytyy nimellä **Eduskunnan vastaus EV 328/2022 vp – HE 191/2022 vp.**
- Laissa huomioitava soveltamisalan (2§) laajennus, joka tuo uusia käyttäjiä palvelujen piiriin.
- Kokonaan uusien palvelujen lisäksi laissa on myös laajennettu useiden palvelujen sisältöä.
- Kaikkia pykälää sovelletaan diagnoosista riippumatta kaikkiin 2 §:n soveltamisalan mukaisiin vammaisiin henkilöihin lukuun ottamatta 27 § *Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta* ja 33 § *Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa eläville henkilöille.*

Avun ja tuen tarpeisiin vastaavat palvelut ja tukitoimet, 6 §

Hyvinvointialueen on järjestettävä vammaisille henkilöille:

- 1) valmennusta;
- 2) henkilökohtaista apua;
- 3) erityistä osallisuuden tukea;
- 4) tuettua päätöksentekoa;
- 5) vaativaa moniammatillista tukea;
- 6) asumisen tukea;
- 7) lapsen asumisen tukea;
- 8) tukea esteettömään asumiseen;
- 9) lyhytaikaista huolenpitoa;
- 10) päivätoimintaa;
- 11) kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaa;
- 12) liikkumisen tukea; ja
- 13) taloudellista tukea hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle.

Avun ja tuen tarpeisiin vastaavat palvelut ja tukitoimet 6 §

- Hyvinvointialueen **on järjestettävä** vammaiselle henkilölle edellä tarkoitettuja palveluita silloin, kun vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen sitä välttämättä edellyttää.
- Hyvinvointialue **voi määrärahojen puitteissa** järjestää osana vammaisen henkilön omaa valmennusta vammaisen henkilön läheisille valmennusta vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, järjestää vammaiselle henkilölle tässä laissa tarkoitettua taloudellista tukea ja järjestää muita lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavia palveluita ja tukitoimia.

Erityinen osallisuuden tuki

12 §, Erityinen osallisuuden tuki

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea, jos hän tarvitsee yksilöllisesti toteutettua toisen henkilön tukea voidakseen päästä vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa tai osallistua vapaa-ajan toimintaan sekä ollakseen osallisena vuorovaikutuksen tai vapaa-ajan tilanteissa.

Erityisen osallisuuden tuen tarkoitus on turvata vammaisen henkilön oikeus osallistua ja päästä osalliseksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa ja vapaa-ajan toiminnassa myös silloin, kun hän ei kykene itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtoaan avun sisällöstä tai kun henkilökohtainen apu ei ole hänelle sopiva palvelu.

Erityinen osallisuuden tuki on vammaisen henkilön osallistumista ja osallisuutta edistävä palvelu, joka sisältää tarvittavan ohjauksen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja vammaiselle henkilölle mieluisan vapaa-ajan toiminnan löytämisessä ja toteuttamisessa. Erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä joko kodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan taikka, jos kotona tapahtuvaan toimintaan myönnettävä palvelu on vammaisen henkilön toivomusten tai edun mukainen vaihtoehto, osittain tai kokonaan vammaisen henkilön kotona tapahtuvaan toimintaan.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea yhteensä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, ellei hän hae tätä pienempää tuntimäärää.

13 §, Erityisen osallisuuden tuen toteuttaminen

Erityistä osallisuuden tukea antaa ensisijaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu ammattihenkilö taikka muun soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö. Toissijaisesti erityistä osallisuuden tukea antaa muuten osaamisensa puolesta tehtävään soveltuva henkilö, joka pystyy vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin.

Tukea antavan henkilön on huolehdittava siitä, että vammaisen henkilön omaa tahtoa ja toivomuksia selvitetään toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa niin tarkkaan kuin se on vammaisen henkilön kommunikointikeinoin mahdollista.

Erityisen osallisuuden tuen määrästä, sisällöstä ja toteuttamistavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen avun ja tuen tarve, omat toivomukset, elämäntilanne sekä muu palvelukokonaisuus. Päätökseen on kirjattava myönnettävän tuen määrä, sisältö ja toteuttamistapa.

HUOM! 42 §, Siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä 12 §:n 4 momentissa säädetään, vammaiselle henkilölle on järjestettävä erityistä osallisuuden tukea vähintään 10 tuntia kuukaudessa ennen 1 päivää tammikuuta 2025 ja vähintään 20 tuntia kuukaudessa ennen 1 päivää tammikuuta 2026.

Tuettu päätöksenteko

14 § Tuettu päätöksenteko

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erillisenä palveluna toteutettavaa tuettua päätöksentekoa, jos hän tarvitsee tukea voidakseen tehdä omaa elämäänsä koskevia merkittäviä, muita kuin jokapäiväiseen elämään kuuluvia, päätöksiä. Vammaisen henkilön oma näkemys tulee ottaa huomioon päätöksen merkittävyyttä arvioitaessa. Muissa kuin merkittävissä päätöksentekotilanteissa vammaisen henkilön päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana tämän lain perusteella järjestettäviä palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen.

Tuetun päätöksenteon tarkoitus on tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.

Tuettu päätöksenteko sisältää päätöksentekoprosessissa tarvittavan tuen tiedon hankkimisessa, asioiden ymmärtämisessä, päätös- tai toimintavaihtoehtojen ja niiden vaikutusten arvioimisessa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa, päätösten tekemisessä ja toteuttamisessa sekä muissa vastaavissa toiminnoissa. Tukihenkilö ei saa ottaa kantaa asioihin tai päättää asioita vammaisen henkilön puolesta.

Jos vammaisen henkilö on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka eivät muuten tule asianmukaisesti hoidettua, hänelle on haettava holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja.

15 § Tuetun päätöksenteon toteuttaminen

Tuetun päätöksenteon tarve on arvioitava yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa sekä kirjattava asiakassuunnitelmaan. Erillisenä palveluna toteutettavan tuetun päätöksenteon sisältö, määrä ja toteutustapa on kirjattava päätökseen ottaen huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjatut yksilölliset tarpeet ja oma näkemys tarvittavasta tuesta.

Asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastaavan sosiaalihuollon ammattihenkilön on varmistettava, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, hänellä on vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävä osaaminen ja että hän on riippumaton suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan asiaan. Vammaisen henkilön on mahdollisuuksien mukaan voitava osallistua tukihenkilön valintaan.

Vaativa moniammatillinen tuki

16 § Vaativa moniammatillinen tuki

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada vaativaa moniammatillista tukea, jos:

- 1) hänen osallisuutensa taikka itsemääräämisoikeutensa tai muiden perusoikeuksiensa toteutumisen tukeminen edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja yhteistyötä;
- 2) hänellä on vaikeita vammaan liittyviä kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita, joiden johdosta hänen tai muiden henkilöiden ihmisarvo, terveys tai turvallisuus on uhattuna; tai
- 3) hänen perusoikeuksiinsa kohdistuvien rajoitustoimenpiteiden käytön taustalla olevien syiden selvittäminen ja rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisy ja vähentäminen edellyttävät moniammatillista tukea.

- Vaativa moniammatillinen tuki on vammaiselle henkilölle, häntä tukeville läheisille ja hänen kanssaan läheisesti työskenteleville ammattilaisille annettavaa tukea, joka edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä. Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä. Vaativa moniammatillinen tuki sisältää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset. Vaativaa moniammatillista tukea tulee järjestää ensisijaisesti vammaisen henkilön kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.

17 § Vaativan moniammatillisen tuen toteuttaminen

Tarvittavan tuen sisällöstä, määrästä ja toteuttamistavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön kommunikointikeino, asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen tuen tarve ja toivomukset sekä elämäntilanne, jossa vammaisen henkilö tarvitsee tukea. Vaativan moniammatillisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa on kirjattava päätökseen.

Hyvinvointialueella on oltava alueella tarvittava määrä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä, joissa on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten. Tarvittavat ryhmän asiantuntijat määräytyvät vammaisen henkilön yksilöllisen tuen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.

Lapsen asumisen tuki

19 § Lapsen asumisen tuki

Lapsen asumisen tuen järjestämiseen sovelletaan tämän pykälän lisäksi, mitä asumisen tuesta 18 §:ssä säädetään. Lapsen asumisen tuen tarkoitus on turvata lapsen mahdollisuus asua kotona oman perheensä kanssa. Vammaiselle lapselle ja hänen perheelleen on järjestettävä sellainen asumisen tuki, joka mahdollistaa lapselle hänen ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa nähden tarpeellisen hoidon ja huolenpidon, osallisuuden sekä turvallisen kasvuympäristön. Lapsen ja perheen tarvitsemia palveluita on järjestettävä tarvittaessa vuorokaudenajasta riippumatta.

Lapsen asumisen tuki voidaan järjestää vammaispalveluna kodin ulkopuolella vain, jos lapsen ei ole mahdollista asua kotona oman perheensä kanssa lapselle ja hänen perheelleen järjestetystä yksilöllisestä avusta ja tuesta huolimatta. Silloin, kun lapsen huostaanoton ja sijaishuollon edellytykset täyttyvät, lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle tehdään lastensuojelulain (417/2007) perusteella.

Lapsen huoltajat voivat tehdä hakemuksen lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella. Sosiaalityöntekijä arvioi yhteistyössä huoltajien kanssa, miten lapsen asumisen tuki voidaan järjestää lapsen edun mukaisesti. Vaadittavasta monialaisesta yhteistyöstä säädetään sosiaalihuoltolain 41 §:ssä. Palveluprosessissa on oltava lapsen tarpeiden edellyttämä asiantuntemus. Päätös lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella edellyttää huoltajien suostumusta ja lapsen mielipiteen selvittämistä. Lapsen mielipiteen selvittämisessä noudatetaan, mitä 20 §:ssä säädetään.

...jatkuu

Lapsen asumisen tuki kodin ulkopuolella voidaan järjestää perhehoitona tai enintään seitsemän lapsen ryhmäkodissa. Ryhmäkodin kokoa koskevasta rajoituksesta voidaan poiketa vain, jos lapsen etu sitä edellyttää.

Lapsella on oikeus hänen kehityksensä kannalta tärkeisiin, jatkuviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Lapsen asumisen tuki on järjestettävä niin, että sillä tuetaan lapsen ihmissuhteita. Lapsen asuessa kodin ulkopuolella on kiinnitettävä erityistä huomiota ihmissuhteiden jatkuvuuteen ja lapsen oikeuteen pitää yhteyttä hänelle läheisiin henkilöihin.

Lapsen kodin ulkopuolella järjestettävästä asumisen tuesta perittävästä asiakasmaksusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992).

20 § Lapsen mielipiteen selvittäminen päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella

Lapsen asumista kodin ulkopuolella toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lasta on tarvittaessa tuettava mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Lapsen on voitava käyttää itselleen soveltuvaa kieltä tai kommunikointikeinoja. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai, jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

Mielipiteen selvittämisen ja kuulemisen yhteydessä lapselle ei saa antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää yksityistä etua.

21 § Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella

Kodin ulkopuolella asuvan lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja opetukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa sekä oppivelvollisuuslaissa (1214/2020). Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa, oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu koulutus tai muu opetus järjestetään lapsen asuessa kodin ulkopuolella.

Sosiaalityöntekijän on yhdessä lapsen huoltajan kanssa tehtävä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen asuessa kodin ulkopuolella.

Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta kodin ulkopuolella vastaavan henkilön tulee toimia yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa.

Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle

33 § Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää taikka pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa.

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea ylläpitokustannuksiinsa silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa. Taloudellisena tukena myönnetään 1 400 euroa kuukaudessa.

Jos henkilöllä on oikeus saada yleisestä asumistuesta annetussa laissa (938/2014) tai eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007) tarkoitettua asumistukea taikka opintotukilaissa (65/1994) tarkoitettua asumislisää, hänen on haettava ensisijaisesti niitä 2 momentissa tarkoitettuun taloudelliseen tukeen nähden. Tällöin henkilölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta vähennetään henkilön saama asumistuki tai -lisä. Jos henkilö kuuluu useamman henkilön ruokakuntaan, joka saa yleistä asumistukea, vähennetään henkilölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta osuus, joka lasketaan jakamalla ruokakunnalle maksettava yleinen asumistuki ruokakunnan jäsenten määrällä. Lisäksi henkilölle maksettavasta taloudellisesta tuesta voidaan vähentää 50 euroa kultakin vuorokaudelta, jolloin henkilö on ollut lyhytaikaisessa terveydenhuollon laitoshoidossa, jos henkilölle on maksettu taloudellista tukea myös tältä ajalta.

...jatkuu

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella joka toinen vuosi kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) 2 §:ssä tarkoitetun kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Laskennan perusteena käytetään kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan tarkistusvuoden tammikuussa maksettavina olleiden kansaneläkkeiden suuruus on laskettu. Tarkistusvuosi on se vuosi, jota seuraavan vuoden alusta indeksitarkistus toteutetaan. Indeksien mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään 0,1 euroon. Indeksillä tarkistettu euromäärä tulee voimaan tarkistusvuotta seuraavan vuoden alusta.

Mikä on kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain tilanne?

Yleistä

- Erityishuoltolain säännöksiä laajalti kumotaan tai muutetaan
- Muutoksia on tehty myös ns. Sote100 - lainsäädäntöpaketin yhteydessä
- Vuodenvaihteessa on tehty muutoksia vammaispalvelulain käsittelyn venymisen johdosta (HE 312/2022 - 1166/2022)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta jää kuitenkin voimaan, mutta palvelut järjestetään muiden lakien perusteella
- Erityishuolto-ohjelmaa ei jatkossa tehdä

Erityishuoltoon kuuluu

- Vaativa moniammatillinen tuki (vammapalvelulain 16 §) jota toteutetaan
  - 9 §:ssä tarkoitetussa vaativan moniammatillisen tuen yksikössä osana ympärivuorokautista palveluasumista, laitospalveluja tai kehitysvammapsykiatrian osastolla annettavaa erikoissairaanhoidtoa
- Vaativan moniammatillisen tuen yksikössä suoritettavat tahdosta riippumattoman erityishuollon edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset tutkimukset
- Vaativaan moniammatilliseen tukeen liittyvä SHL:n 27 e §:ssä tarkoitettu työtoiminta ja VPL 25 §:ssä tarkoitettu päivätoiminta sekä VPL 27 §:ssä tarkoitettu työtoiminta.

Erityishuolto jatkossa

- Erityishuoltolain perusteella tehdään jatkossa vain päätökset erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta, rajoitustoimenpiteiden käyttämisestä sekä tahdosta riippumattomasta erityishuollosta (HE s. 215)
- **Vaativan moniammatillisen tuen yksiköt**
  - SHL 21 §:ssä tarkoitetut **ympäri vuorokautisen palveluasumisen yksiköt**, SHL 22 §:ssä tarkoitetut **laitospalveluyksiköt** sekä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen HL:n 67 §:n 1 momentissa tarkoitetut **kehitysvammapsykiatrian osastot**
  - Joilla on käytössään riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista ja seuranta varten
- **Vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä**
  - **Erityishuollon antamiseen liittyvää päätöksentekoa varten** HVA:lla on oltava **päätöksiä tekevä vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä**
  - Jäsenenä vähintään 3 hyvinvointialueen viranhaltijaa (lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus)
  - Hakemus erityishuollon antamisesta tehdään päätöksiä tekeväälle vmta:lle
- **Lisäksi myös (pätöksiä tekemätön) vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä -**

Määrääminen tahdosta riippumatta vaativan moniammatillisen tuen yksikköön

- Henkilö voidaan määrätä 9 §:ssä tarkoitettuun vaativan moniammatillisen tuen yksikköön tahdostaan riippumatta, jos:
  - 1) hän ei kykene tekemään hoitoaan ja huolenpitoaan koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia;
  - 2) hän todennäköisesti vakavasti vaarantaa terveyttään tai turvallisuuttaan taikka muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta; ja
  - 3) hänen hoitoaan ja huolenpitoaan ei voida järjestää muulla tavoin.
- Henkilön määräämisestä vaativan moniammatillisen tuen yksikköön tahdostaan riippumatta on tehtävä päätöksiä tekeväälle vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmälle **kirjallinen hakemus**. Hakemuksen on oikeutettu tekemään henkilön laillinen edustaja taikka hänen omaisensa tai muu läheisensä.
  - Jollei edellä tarkoitettuja hakemuksen tekemiseen oikeutettuja ole tai jolleivät he suostu hakemuksen tekemiseen, hakemuksen voi tehdä myös sen hyvinvointialueen hallintosäännössä tehtävään määrätty viranhaltija, jonka alueella henkilö oleskelee. Vastaavin edellytyksin voi hakemuksen rangaistuslaitoksessa olevan osalta tehdä laitoksen johtaja.

Erityishuoltolain muutoksia

- Tahdosta riippumattoman erityishuollon lopettaminen - 37 §
- Tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkaminen - 38 §
- **Tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon tai sitä edeltävään tutkimukseen määrätyn henkilön kuljetukset** - 39 §
- Toimenpiteet itsenäisen suoriutumisen ja itsemääräämisoikeuden tukemiseksi - 42 a §
- Rajoitustoimenpiteiden käyttöä koskevien säännösten soveltamisala - 42 b §
  - Mm. maininta tehostetusta palveluasumisesta ja laitospalveluista muutetaan maininnaksi vaativan moniammatillisen tuen yksiköstä.
- 42 e § (1166/2022) , 42 m §, 42 n § ja 42 q § - teknisiä muutoksia
- 81 b §. uusi 1 mom. 1 kohta
  - hallinto-oikeudelta saisi hakea muutosta päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän tekemään päätökseen, joka koskee muun kuin tahdosta riippumattoman erityishuollon antamista tai erityishuollon lopettamista

HY VI
NVOI NTIA
LUEYHTIÖVÄ
LF **HYVIL** ÄR
DSOMRÅD
ESBOLA
GET